

Město Klecany - pohled do historie

Podle pověsti nechal kníže Přemysl roku 777 v Klecanech zřídít chrám a postavit hrad, který daroval spolu s malým územím svému věrnému služebníkov, po němž pak toto místo obdrželo název Klecany, neboť byl kulhavý (klecavý).

Nejstarší doložené osídlení této lokality pochází z doby bronzové. První písemná zmínka o Klecanech je z roku 1316.

V roce 1507 povýšil král Vladislav Jagellonský Klecany na městečko, během třicetileté války bylo toto privilegium ztraceno.

V držení Klecan se vystřídal několik významných šlechtických rodů (Lobkowiczové, Fürstenberkové, Trautmannsdorfové, Šternberkové, Clamm-Gallasové), posléze i měšťanů a obchodníků (Jan Woborzil, Antonín Balle).

Posledním majitelem klecanského panství byla, až do roku 1945, rodina Beniesů.

Klecany se staly opět městem až 1. července 1994, znak a prapor mají od 17. 1. 1997.

Na základě archeologických výzkumů z poslední doby se lze domnívat, že klecanské hradiště, ležící na jižním svahu nad Vltavou, může být hledaným Pravým Hradcem. Unikátní nálezy slovanského pohřebiště tomu nasvědčují.

Město leží v nadmořské výšce 265 metrů a v roce 2006 mělo 2 175 obyvatel.

Naučná stezka Klecany

Vážený návštěvníku,

vytvořit v Klecanech naučnou stezku se členové kulturní komise Rady města Klecany snaží již několik let. V roce 2005 J. Böhm vytvořil první plán s 25 zastaveními u význačných, nebo zajímavých míst. Bohužel realizace stezky je velmi náročná nejen časově, ale i finančně. Proto jsme se rozhodli realizovat stezku ve dvou fázích. S tou první Vás nyní seznamujeme. Oproti původnímu návrhu má náš průvodce 26 zastavení, celá trasa je vyznačena místní turistickou značkou pro naučnou stezku barvy modré. Na trase jsou vyznačeny odbočky na zajímavá místa. Pro další orientaci slouží čtyři panely umístěné ve městě a u přívozu Klecánky. Podrobný popis jednotlivých míst naleznete v tomto letáku. Další informace o historii i současnosti Klecan se můžete dozvědět v knize Klecany - obec město, nebo na www.stránkách města Klecany v rubrice Šumné Klecany. Do budoucna město Klecany plánuje vybudovat naučnou stezku, na které najdete informační tabule u každého zastavení.

Autor trasy: J. Böhm, textová část: J. Novotný, Z. Šebek, D. Šebek. Grafické zpracování a realizace pro MěÚ Klecany: Fiala&Šebek s.r.o. Značení v terénu provedlo skautské středisko Havran Klecany.

Další informace hledejte na www.klecany.cz

KLECANY – křížem krážem šumným městem.

Zajímavé procházky po městečku Klecany

1. Zámek. Klecanský zámek patří mezi nejzajímavější dominanty města. Původní tvrz je vzpomínána již v roce 1380, zatím co o zámku se hovoří v roce 1607. Tyto názvy se střídají až do konce 17. století.

A střídají se i majitelé. Zikmund Hromada z Boršic, jehož zásluhou se Klecany staly městečkem byl jeho vlastníkem kolem roku 1507. Hraběnka Anna Fürsteberková rozená Lobkowiczová zde sídlila v roce 1628, v roce 1691 je uváděn jako majitel Václav Vojtěch ze Štemberka. V majetku hrabat Gallasů a později Clam-Gallasů byl zámek v letech 1727-1803. V této době navštívila Klecany dvakrát císařovna Marie Terezie a to v roce 1754 a 1757.

V roce 1803 kupuje zámek nájemce nelahozevckého panství Jan Vilém Woborzil a v roce 1847 cukrovarník Antonín Balle. Rodina Beniesů vlastnila zámek od roku 1892.

Za II. světové války prodala tehdy rozvedená Matylda Beniesová zámek Svazu německé mládeže (Hitlerjugend). Po válce zde bylo školící středisko Českého svazu mládeže, posléze až do roku 1990 byl zámek v majetku Čsl. Armády. V tomto roce byl předán obci Klecany, která jej v roce 1992 prodala Ing. Toupalíkovi z Brna. Ten se však o zámek nesaral, takže v roce 2003, kdy ho koupil Jens Beckhäuser připomínal ruinu. V současné době je zámek plně zrestaurován a slouží jako sídlo majitele.

Zámek se stal třikrát obětí ohně – v roce 1827, 1857 a 1924. Původní tvrz byla trojkřídlá, hlavní jižní průčelí bylo dvoupatrové.

Dnes je zámek tvořen čtyřmi křídly kolem nádvoří s průčelním rizalitem (část stavby pravouhle nebo cylindricky předstupující po celé výšce budovy). Celý zámek prošel složitým stavebním vývojem, o kterém nemáme dostatek informací.

Současná podoba vznikla po požáru v roce 1924. V novoempírovém slohu byla navržena Kašparem Předákem.

Ve štítě zámku je umístěn nápis Magno Millenio Invenio Viam – MMIV – nacházím cestu do velkého tisíciletí.

2. Socha sv. Jana Nepomuckého

Barokní socha pocházející z 18. století. Na podstavci znak Harrachů.

3. Kostel. Klecanský farní kostel je zasvěcen Nanebevzetí Panny Marie. Podle farní kroniky zde stával už za panování Karla IV. a první písemná zmínka je z roku 1332. Původně gotická stavba byla v roce 1748-49 přestavěna v jednoduchém slohu barokním a v roce 1892 podle návrhu architekta Jana Vejrycha, přestavěna ve slohu české renesance.

Hlavní oltář z roku 1888 byl v roce 1978 nahrazen jednoduchým oltářem kamenným. Odstraněna byla i kazatelna a kostelní lavice – vše bylo napadeno dřevomorkou. Kostel byl několikrát vykraden. Ze starého oltáře zůstalo zachováno torzo obrazu Nanebevzetí P. Marie, který namaloval ak. malíř Vilém Kandler. Malba na stropě chrámové lodí (P. Maria v oblacích uprostřed andělů) je dílem ak. malíře Vojtěcha Bartoňka.

Na postranních rokokových oltářích z 18. století jsou obrazy sv. Jana Nepomuckého a sv. Aloise. Kamenná křtitelnice je z roku 1674, víko je dřevěné, barokní. Kostelní varhany byly vyrobeny firmou Rejna a Černý a mají 8 rejstříků. Do chrámového zdiva v předsíní bylo vsazeno několik náhrobních kamenů ze 16. a 17. století.

Ve věži kostela je umístěn hodinový stroj z roku 1729, který byl dílem firmy „Johanna Wentzela Neuman Prag“. Kdy hodiny přestaly ukazovat čas, nevíme (poslední zmínka je z roku 1938). V roce 1999 byl ve věži umístěn nový zvon Václav, pořízený z darů občanů a sponzorů. Před I. sv. válkou měly Klecany sedm zvonů, pět z nich bylo v roce 1917 rekvírováno. Díky sbírkám občanů byly v době mezi světovými válkami pořízeny tři nové zvony. V době II. světové války byly odvezeny všechny. Vrátil se pouze jeden - byl puklý (z roku 1728 barokní). Je umístěn ve výklenku hlavní kostelní lodí.

V letech 1876-84 zde působil kněz a v tehdejší době velmi oblíbený spisovatel a povídkář Václav Beneš Třebízský.

4. Socha svatého Václava. Sloup se sochou sv. Václava je ze druhé poloviny 17. století a stával původně u vchodu do panského dvora v Přemýšlení. Socha, omylem pokládána za sv. Floriána, byla paterem Josefem Mejsnarem, tehdejší klecanským knězem vyžádána na majiteli velkostatku a převezena do Klecan. Zde byla restaurována a umístěna před kostelem na místě, kde stával dubový kříž. Je zapsána do státního seznamu kulturních památek. V roce 1984 – 85 byla provedena její oprava.

5. Pomník s Myslbekovým Ukřižovaným postavený v roce 1894.

Pomník na památku kaplana a spisovatele Václava Beneše Třebízského byl postaven díky sdružení českých literátů. Zhotoven z jemného hořického pískovce v sochařské dílně bratraců Ducháčkových v Praze se skládá ze dvou částí: kříže, který je vysoký 3,13 m a podstavce o výšce 3,87 m.

Model Ukřižovaného je dílem tehdejšího ředitele c. k. umělecko – průmyslové školy v Praze Josefa Myslbeka, návrh podstavce s kamenným zábradlím ve stylu baroka provedl a daroval profesor těžce školy, architekt Jiří Stibral. Reliéf Václava Beneše Třebízského, umístěný v dolní části pomníku provedl tehdejší posluchač umělecko – průmyslové školy Josef Mařatka.

Pomník má základy do hloubky 5ti metrů. Za zmínku stojí, že veškeré náklady na stavbu vč. pozemku o výměře 540m² poskytl zdarma tehdejší majitel zámku pan Jindřich Benies.

6. Fara. O klecanské faře máme nejstarší zprávy ze 14. století. Ovšem nevíme, kde stávala. O té současné víme ze zápisů farních kronik, že byla společně se sýpkou a stájemi postavena v roce 1766, v barokním slohu. Na faře místnost – kaplanka - s původním inventářem a památkami na kaplana a spisovatele VBT, který zde v letech 1876-84 působil.

Na farní zahradě je zdobený kovový kříž, patrně z doby, kdy Klecany vlastnil hrabě Šternberk, instalovaný paterem Heroldem (nedoloženo). U vchodu před farou je tepaný panel, na kterém jsou vyznačena místa, spojená se životem VBT. Panel zhotovil pan Jindřich Kuneš, otec zdejšího faráře v roce 1978. V letech 2003-05 byl obnoven krov a položena nová křtina na střechu fary, objekt byl odvodněn, zaveden plyn, kanalizace a položen nový vodovodní řad.

7. Zdravotní středisko. Původně budova obecné školy, která byla postavena v roce 1864. Doznamenala tři přestavby a sloužila až do roku 1967. Poté se škola přestěhovala do nových budov a původní budova byla po přestavbě v letech 1967 - 70 kolaudována jako zdravotní středisko, kde jsou soustředěny lékařské služby vč. lékárny.

V klecanské škole působilo několik vynikajících učitelů. V letech 1885 – 95 zde učil Josef Kožíšek, autor populárního slabikáře pro prvňáčky „Poupata“ a řady dalších knih pro mládež. Také učitel Karel Černý (1883 – 87) psal divadelní hry a povídky pro mládež.

Pod budovou střediska je dům č. p. 87 – první funkcionalistická vila postavená mimo území Prahy.

být hrazeny podpíranou ocelovou kladkou. Tuto rekonstrukci dokončila polská firma Budimex v roce 1981. Na konci vorové propusti v roce 1985 instalovala firma ČKD Blansko 4 přímoproudé Kaplanovy turbíny o průměrném výkonu 40 kW, který byl dodáván do rozvodné sítě.

V prosinci 1999 byla zahájena stavba nové elektrárny, osazené dvěma turbínami typu SemiKaplan s průměrem oběžného kola 2300 mm o výkonu 2x482 kW. Při povodni v roce 2002 byla silně poškozena. Po opravě byla znovu uvedena do provozu v roce 2003.

Budova správy zdymadla byla postavena již v roce 1897 a od té doby slouží svému účelu. Na opěrné zdi i budově jsou zaznamenány výšky hladiny Vltavy od povodně v roce 1890, až po povodeň v roce 2002, kdy hladina Vltavy dosáhla výše o 9,37 m nad normální stav.

24. Vyhlídka nad jezem. Vrch Na Vlasině poskytuje další krásnou vyhlídku na koryto Vltavy přímo nad jezem Klecánky.

25. Černá skála. Do okolí Černé skály zavítal (prý na koni) 16. července 1920 první prezident republiky a čestný klecanský občan Tomáš Garrigue Masaryk. Na památku této události zde byla odhalena pamětní deska, která ji připomíná. A místní jí nazývají „Masarykova skála“. Každoročně v předvečer 7. března zde končí vzpomínkový průvod, připomínající narozeniny TGM.

26. Hřbitov. Původně se v Klecanech pohřbívalo kolem stávajícího kostela. Ten byl v roce 1855 zrušen a od té doby končí naši občané svou životní pouť na tomto hřbitově. Je rozdělen na „starý“, kde se pohřbívalo až do roku 1933, kdy byl hřbitov rozšířen o „nový“, vč. nové kaple (původní vyhořela v roce 1921).

Odpočívá zde řada významných klecanských občanů. Jsou zde hrobky rodiny Novotných (majitelé Drast), kantorské rodiny Vlků, hrobka kněží, kteří v Klecanech sloužili. Finanční částku na vybudování této hrobky zajistil ve své pozůstalosti farář Václav Rottenborm. Je zde pochován Václav Maruška, známý šlechtitel a zahradník, odpočívá zde i generálmajor Jan Bret, nositel Řádu bílého lva a řada dalších.

V roce 2001 byl na hřbitov přemístěn i restaurovaný pomníček letce Tassilo von Schaumburg, prince Hanavského, který v Klecanech havaroval na svém dolnoplošníku D – 1849 při ukázce akrobatického letu. Stalo se v pondělí 16. května 1932 ve 3 hodiny a 13 minut. Tassilo Karl Friedrich Wilhelm Antoniu Hubertu hrabě ze Schaumburgu je pohřben v rodinné hrobce Schaumburgů v zámecké kapli v Hořovicích.

Až půjdete na náš hřbitov, věnujte tichou vzpomínku všem, kteří nás na cestě životem předběhli.

Ke konci 19. století tehdejší majitel (J. Benies) pivovar pro velkou konkurenci zrušil a prodal Antonínu Felixovi. Ten nechal celý komplex přestavět na pražírnu kávy, ke které patřil i komín, který měl s pivovarským společný pouze základ. Přestavbu dosud připomíná zašlý nápis na fasádě: „A. Felix – 1904.“ Později zde byl i obchod, čerpací stanice pohonných hmot a vinopalna. Většina rodiny zahynula v koncentračních táborech. Po válce byl objekt využíván k bydlení a jako prodejna, nyní je zde truhlářská dílna. Za domem ve svahu dnes zasypané sklepy, odkud prý vedla chodba do zámku.

22. Klecánecký (Skalní) mlýn. Stojí v údolí vedle silnice z Klecánek do Klecan. Mlýnské kolo bylo původně napájeno vodou z nedalekého rybníka nad vodotečí v úžlabině dvou údolí. Jedno se dosud nazývá Mlynářovka. Dnes je zde jen potok, který ústí do Vltavy.

Mlýn často měnil majitele, několikrát byl i v nájmu. Nejstarší známý vlastník byl František Tomše (majitel mlýna v 80. letech 19. století). Za něho se stal mlýn společenským střediskem okolí. Další majitel mlýn přestavěl v roce 1885. V roce 1935 už mlýn pracoval na elektrický pohon. Tehdy si mlýn pronajal a později koupil poslední mlynář – pan Antonín Bassy.

V roce 1942 byl navýšen výkon mlýna a přistavěna další dvě podlaží. V té době byl mlýn vybaven dvěma válcovými stolicemi a kvalita vyráběné mouky byla vynikající.

Po únoru 1948 byl mlýn nejprve znárodněn a v roce 1953 zrušen. V současné době je budova používána vnukem posledního majitele jako objekt bydlení.

23. Klecanský jez a správa zdymadla. Výstavbu hradlového jezu zahájila firma Lanna v červenci 1897, jez byl vyzkoušen 19. února 1899. Ve 20. letech minul. století byly hradlové jezy označeny za zastaralé, ale k jejich modernizaci bylo přikročeno až v 70. letech. Nové jezy měly

Hradcem. Archeologické výzkumy malého rozsahu proběhly v prostoru hradíště v roce 1965. Na rozsáhlý výzkum a potvrzení své historické role tak klecanské hradíště teprve čeká.

18. Pomník od Ladislava Šalouna. Základní kámen k tomuto pomníku byl položen 24. července 1898 místním spolkem Třebízský. Žulový jehlancovitý postavec zhotovil sochař Žďárský, bronzové poprsí spisovatele je dílem sochaře Ladislava Šalouna. Tehdejšími zástupci obce se pomník Ukřižovaného nezdál být dost důstojný a zasadili se o pomník druhý.

Tak se dva pomníky jednomu spisovateli staly klecanskou raritou, která byla v tehdejší tisku odsouzena jako „přebytečné pomníkářství“. Stavba pomníku byla financována ze sbírky občanů, která tehdy vynesla 2.000 zlatých. Pomník byl odhalen ještě v létě roku 1898 za hojné účasti spolků, zejména sokolských, jak uvedly tehdejší Národní listy.

19. Pomník padlým I. světové války. Z iniciativy vdov a sirotků po padlých a zemřelých vojácích rozhodlo obecní zastupitelstvo 22. dubna 1922 o postavení pomníku. Ten zhotovil akademický sochař Jan Drobník z Kolína. 28. října 1922 byl slavnostně odhalen na dolním konci náměstí. V roce 1977 byl v rámci úpravy náměstí přemístěn do jeho středu.

Pomník představuje „...ten český typ ženy ze stáleté poroby odpoutané a je jasným výrazem naší svobody z níž trpěli ti, jejichž jména jsou vyryta na kameni.“ Na pomníku je jich uvedeno 49.

Po roce 1945 zde přibyla další deska se jmény padlých a umučených ve II. světové válce. V roce 1998 byla provedena rozsáhlá rekonstrukce pomníku, nově byly umístěny letopočty 1914-1918 i schránka s prstí z bojiště. Byla opravena i socha, poničená vandaly v roce 1997. Každoročně se zde konají shromáždění v předvečer 8. května a 28. října.

20. Lípa. Lípa zasazená na paměť narození 15.000.000 občanů tehdejšího Československa. (S. Vokáč 1977).

21. Obchod „U Felixů“ – klecanský pivovar. Budovy připomínají původní pivovar z 1. poloviny 18. století, kdy se zde vařilo téměř 1.000 hl piva ročně. Tehdy klecanské panství vlastnili Gallasové. V sedmdesátých letech provozovala pivovar rodina Lendeků s roční produkcí 2.500 hl.

Německé velení ve snaze co nejvíce ochránit letadla z klecanského letiště nechalo vybudovat na okraji lesa valy, kam schovávalo bojeschopné letouny před nálety. Část "okopů" je stále ještě dnes zřetelně patrná.

13. Vyhlídka. Místo na starých mapách nazývané „Nad Vltavou“ v Klecanech známější jako "U Křížku". Dřevěný kříž tu také dlouhá léta stával. Pěkná vyhlídka do Vltavského kaňonu kde se řeka hluboko zařezává do skal. Lze se pokochat pohledem na Levý Hradec, vidět plavební komoru jezu Klecánky, Roztoky, ale i Klecánky z ptáčích perspektivy, nebo Pražský hrad.

14. U sedmi dubů. Přírodní zajímavost. Z jednoho společného místa - kmene vyrůstá (či spíše vyrůstalo) 7 dubů. Z původních sedmi dubů jsou dnes zachovány pouze dva.

Roku 1876 zde zřídil hospodářský správce lavičku pro svou ženu a na jeden z dubů pověsil tabulku s nápisem Rosaruhe (Růženčino odpočívadlo). Václav Beneš Třebízský neměl poněmčování rád, a proto nechal zhotovit historicky vyhlížející tabulku s textem: „Zde zove u sedmi oběšených lancochů. Tito zběhlí vojáci drancovali okolní krajinu a byli pro výstrahu v roce 1639 na těchto sedmi dubech oběšeni.“ Správce zděšen nechal svoji tabulku odstranit a V.B.T. po čase také, protože si celou historku vymyslel. Leč pověst o sedmi oběšených je od té doby v Klecanech nesmrtelná.

15. Turecká líska a platan. Mohutné stromy, v jejich blízkosti roste rovněž mohutný jasan.

16. Čertovka. Z větší části uměle vytvořená cesta, vedoucí k Vltavě (pravděpodobně k zaniklému brodu na protější břeh) vznikla spolu s hradíštěm někdy v 9. - 10. století. Cesta má znaky i vojensko-obraněného využití. Zatímco začátek směřuje kolmo k Vltavě, po chvíli se stočí a sleduje souběžně Vltavský břeh, aby po dalších několika desítkách metrů nenápadně vyústila mezi dvěma skalními hřbety nepozorovaně poblíž řeky. Cesta místy až 2m zařzlá pod terén umožňovala obráncům nerušeně sestupovat z hradíště až k Vltavě. Mnozí kdo navštěvovali školku v Klecanech si ještě dnes vzpomenu na pověst o čertech, kteří zde vylézali z pekla, trhali kameny ze skal a házeli je po sobě...

17. Slovanské hradíště. Slovanské hradíště, založené na přelomu 9. a 10. století. Vlastní hradíště mělo ledvinovitý tvar o rozloze cca 300x200m, posazené cca 40m nad hladinou Vltavy. Dříve bylo hradíště mylně datováno do 12. století a proto archeology neprávem opomíjeno. Teprve nálezy učiněné v poslední době v lokalitě „Do Čertovky“ a v okolí zámku jasně zasazuje klecanské hradíště na přelom 9. a 10. století. Odborníci si jsou téměř jisti, že klecanské hradíště je hledaný Pravý Hradec. Ve své době bylo klecanské hradíště se svými 1000m dlouhými hradbami jednou z největších fortifikačních staveb na území Čech. Hradíště zajišťovalo vizuální komunikaci mezi Pražským hradem a Levým

8. C.K. schody. Na věčnou památku zázračné záchranu Jeho Veličenstva císaře Františka Josefa vybudované roku 1852. O jejich postavení se nejvíce zasloužil tehdejší starosta a stavitel pan Jan Strach, který uspořádal sbírku na pokrytí stavebních nákladů. Následujícího roku byly na přední straně schodů vysazeny dva císařské stromy - lípy.

9. Benešovka – malý lesní palouček se slavným jménem. Místo v klecanském háji, které připomíná působení kněze a spisovatele Václava Beneše Třebízského, který zde nabíral nové síly a náměty pro svoje romány a povídky.

Za dob jeho působení v Klecanech (1876 – 1884) tu byla prostá dřevěná lavička s křížkem, kterou nechal pro spisovatele zhotovit tehdejší správce velkostatku pan Josef Janáček, jeho velký přítel a obdivovatel. Torzo křížku zde bylo ještě v padesátých letech minulého století.

Dnešní „Benešovka“ má do podoby té původní daleko. Koncem osmdesátých let byla průsekem zničena část paloučku, zatím co výhled do krajiny stíní vzrostlé duby.

V současnosti je zde litinový křížek s nápisem, který připomíná působení VBT v Klecanech. Moderní parková lavička vás možná zláká k posezení v místech, které spisovatel vyhledával a měl rád.

10. Pyramida. Místo v háji zvané "U Pyramidy" a samotná zděná mohyla, pochází z dob romantické úpravy Klecanského háje v druhé polovině 19. století. Podle ústního podání je zde pohřben oblíbený pes majitele zámku, v dalším lidovém podání se pod ní nachází vchod do podzemních chodeb, které mají vést až pod Levý Hradec.

11. Hájovna. Hájovna se studánkou a rybníčkem. Ze studánky byl zásobován dávnou zrušený panský pivovar. Budovy pivovaru se na tomto místě nacházely ještě na počátku 20. století, kdy byly postupně strženy. Poslední budova z komplexu bývalého pivovaru byla zbořena před dvěma lety. Za hájovnou se nacházela romantická loučka zakončena altánem ve tvaru rotundy. Zde bývalo místo pro oddech panstva při procházkách hájem a v čase honů. Po divoké a rychlé likvidaci v roce 2005 se zachovalo jen vyzděné podlaží a torzo schodišť. U hráze rybníčka mohutný javor klen. Pod rybníkem další pramen, který má prý léčebné účinky.

12. Okopy. Památka na II. světovou válku. Na sklonku války se stalo letiště v Klecanech cílem několika hlubokých náletů spojenců.